

In teaching process in teaching process we attach our importance to the training in a general piano class, where every student has an opportunity to develop his talents and abilities. The developing of the picking-out accompaniment skills give us the possibility to confirm that this activity gives us not only the possibility for the performer's self-realization, but to embody his own creative idea. The student interprets the musical composition, and his conception and skills show the level of his creative comprehension. In that way we must emphasize that picking-out accompaniment develops all kinds of ear for music, gives the possibility to embody his own musical conception, improves the harmonic thinking and it's very important for musicians of any branches.

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

УДК: 330.131.7
Черненко Н.М.

У статті уточнено сутність поняття «ризик-менеджмент», обґрунтовано особливості управління навчальним закладом на засадах ризик-менеджменту в сучасних умовах. Розкрито закони, принципи, функції ризик-менеджменту.

Ключові слова: принципи, функції, ризик-менеджмент.

РИСК-МЕНЕДЖМЕНТ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ

В статье уточнена сущность понятия «риск-менеджмент», обоснованы особенности управления учебным заведением на основе риск-менеджмента в современных условиях. Раскрыты законы, принципы, функции риск-менеджмента.

Ключевые слова: принципы, функции, риск-менеджмент.

RISK MANAGEMENT AS AN EFFECTIVE TOOL FOR EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT

Chernenko N.M.

The article deals with the concept of «risk management». The essence of this phenomenon is clarified, some peculiarities of management of an educational institution on the basis of risk management in modern conditions are determined. Rules, principles and functions of risk management are revealed as well.

Keywords: principles, functions, risk management.

Постановка проблеми. З розвитком соціально-економічних процесів, духовним відродженням та реформуванням освіти в Україні, модернізацією існуючих навчальних закладів і появою їх нових типів виникає нагальна потреба у створенні сучасних моделей управління навчальними закладами на засадах ризик-менеджменту. Основні аксіоми ризик-менеджменту базуються на існуванні протилежності двох зон економічної діяльності — безризикової зони і зони абсолютного ризику, а саме: в реальній управлінській діяльності завжди

присутній ризик; ризики в тій чи іншій мірі завжди присутні у всіх елементах і сферах діяльності зовнішнього і внутрішнього середовища організації; будь-які ризики можуть виникати, розвиватися і функціонувати тільки в просторі і часі; будь-які ризики володіють своїм простором і часом, що підтверджує, що будь-які ризики можуть виникати лише на обмеженій території і протягом кінцевого відрізка часу; час існування ризиків не може бути нескінченно великим і не може дорівнювати нулю. Не винятком є і навчальні заклади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий науковий доробок із проблем ризик-менеджменту включає наукові праці відомих українських та зарубіжних вчених: В. Гранатуров, Д. Галай, В. Глушенко, А. Дамодаран, Ю. Денисова, А. Заман, А. Григорович, А. Кемпф, К. Кюхнер, Н. Макарова, Р. Марк, Г. Монахан, К. Мослер, І. Посохов, Д. Стеченко, Д. Хесс, К. Хомбург, Ф. Шмідт, Г. Скрадін.

Мета статті полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні особливостей управління навчальним закладом на засадах ризик-менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Управління ризиками, як і будь-яка управлінська діяльність, має логічний аспект і свою процедуру. Теоретично сутність ризик-менеджменту є невід’ємною частиною будь-якої свідомої діяльності, яка складається з процесів формування мети, прийняття рішень, планування, організації, лідерства і контролю за всіма видами використовуваних ресурсів. Управління у навчальному закладі має специфічні цілі, на різних етапах життєвого циклу навчального закладу можуть мати комбіновані цілі, що представляють собою різні поєднання зазначених підцілей. Однак слід констатувати, що існує особлива, постійна мета будь-якого навчального закладу, без досягнення якої інших цілей досягти неможливо – виживання та конкурентоспроможність.

Ідентифікування та запобігання ризиків не залежить від бажання керівників, оскільки ігнорування ризиків вважатиме їх прийняття на рівні їх природної ймовірності, однак ймовірність настання небажаних подій можна знизити за рахунок певних процедур. Управління на засадах ризик-менеджменту, як і будь-яке управління, в більшості випадків має бути ефективним/результативним, тобто орієнтованим на отримання бажаних результатів. У зарубіжній науковій літературі управління ризиками представлено як систематична і комплексна діяльність. Вчені вказують на те, що для прийняття обґрунтованих рішень необхідно враховувати ризики, їх слід оптимізувати, що при прийнятті рішень необхідно враховувати як потенційні ризики, так і історичні.

У словниках, довідниках та енциклопедичній літературі управління ризиками розглядають як: мистецтво і формальні методи визначення, аналізу, оцінки, попередження виникнення, прийняття заходів щодо зниження ступеня ризику протягом життєвого циклу проекту і розподіл можливої шкоди від ризику між учасниками проекту [4]; діяльність підприємства, фірми, банку, спрямована на скорочення можливих витрат, зумовлених ризиком [1, с. 246]; вид управління, заснований на врахуванні можливих відхилень від запланованих результатів діяльності внаслідок різноманітних причин, пов’язаних з особливостями прояву суб’єктивного фактора [2, с. 728].

Отже, аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що більшість вітчизняних науковців поняття «ризик-менеджмент» і «управління ризиками»

розглядають як синоніми. Для зручності в англійській мові замість довгого визначення управління з урахуванням ризику використовують ризик-менеджмент, що у перекладі трансформувалося в управління ризиками.

Процес ризик-менеджменту визначено як систематичне використання наявних у розпорядженні менеджерів законів, принципів, функцій, методів, способів і прийомів для вирішення завдань, що стосуються ризиків: установлення контексту, аналізу (виявлення й оцінки), впливу, моніторингу і комунікації [5].

Закони управління представляють собою встановлені теоретичним або емпіричним способом і логічно обґрунтовані залежності між цілями управлінської діяльності та методами їх досягнення. Традиційно сукупність законів управління розділена на три групи: загальні (відображають найбільш загальні причинно-наслідкові залежності в управлінській діяльності), приватні (виявляються в деякому збільшенні ефективності системи в цілому або її елементів) і спеціальні (мають ставлення до різних галузей теорії управління) [3]. Саме до третьої групи належатимуть закони управління ризиком. Що стосується зони ризику, то не можна у разі ризикової ситуації пускати справу на самостійне вирішення, необхідно прораховувати всі можливі наслідки прийняття ризику, і з допомогою спеціальних методів і способів управляти ситуацією. Закон єдності систем управління говорить про те, що діяльність будь-якого навчального закладу являє собою єдину централізовану управляючу систему, яка розділена на ієрархічні рівні управління, кожна з яких представляє собою підсистему. Система управління ризиком знаходиться в такій ієрархічній системі і підпорядковується більш загальним вимогам системи навчального закладу, виконуючи єдині і загальні завдання, що стоять перед ним. Закон співвідносності об'єкта і суб'єкта управління відноситься відповідно до сфери управління конкретного виду діяльності. Об'єкт і суб'єкт управління оформлені в певні системи – керовану і керуючу, які знаходяться в безперервній взаємодії, при цьому головна і визначальна роль належить об'єкту управління. Зміни визначатимуть зміст і динаміку суб'єкта управління, тобто його методи і форми. Суть проблеми відповідності об'єкта і суб'єкта управління полягає в такому розвитку керуючої системи, яке відповідало б ступеню і рівню розвитку об'єкта і його потребам. Стосовно до сфери управління ризиком це означає, що система ризик-менеджменту повинна відстежувати всі можливі процеси протікання ризикової ситуації і гнучко реагувати на ситуацію.

Отже, єдність дій законів управління полягає в тому, що ці закони безпосередньо взаємодіють, впливаючи один на одного своїми властивостями. Ефективність управління залежить від ступеня активного використання всієї системи законів управління в сукупності. Система управління ризиком у навчальному закладі не повинна протирічити основним управлінським рішенням, повинна доповнювати систему ефективного управління навчальним закладом. Виходячи із загальних методологічних законів управління і враховуючи зони ризику економічної діяльності навчального закладу, виділимо основні спеціальні закони управління ризиками.

Найбільш важливим законом ризик-менеджменту є закон неунікнення ризику, зміст якого полягає в тому, що діяльність будь-якого навчального закладу завжди супроводжується ризиками, присутніми в її зовнішньому або внутрішньому

середовищі. Цей закон засвідчує неможливість уникнення ризиків, тому їх необхідно сприймати як об'єктивний елемент системи управління. Другим законом можна позначити закон поєднання потенційних втрат і вигод, що практично в будь-яких ситуаціях ризику потенційна можливість втрат або збитків поєднується з потенціальною можливістю отримання додаткових прибудків. Третім законом виділяється пряма залежність між ступенем ризику і рівнем планованих прибудків. Чим вище ступінь ризику при здійсненні економічної операції, тим вище рівень від цієї операції доходів, а чим нижче ступінь ризику, тим нижче рівень планованих прибудків. У принципах діяльності узагальнюються всі відомі сучасній управлінській науці закони та закономірності, а також емпіричний досвід.

Отже, як і всі управлінські закони, принципи управління поділяються на загальні, приватні і спеціальні. У межах дослідження нас будуть цікавити загальні принципи управління на засадах ризик-менеджменту та спеціальні принципи управління ризиками.

Принцип наукової обґрунтованості управління вимагає суцільного, комплексного вивчення всієї сукупності факторів, що впливають на діяльність навчального закладу. У випадку ризик-менеджменту для прийняття ризику необхідно мати всю сукупність факторів, наявних у навчальному закладі, щоб прийняти рішення про входження в ризикову ситуацію.

Принцип системного підходу до вирішення управлінських завдань вимагає, щоб менеджер освіти розглядав начальний заклад як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів. Головне в системному підході є розробка і використання уявлень про цілісність та відкритість систем. Як ризик вплине на всі складові елементи діяльності навчального закладу, може скласти уявлення про системний аналіз, що включає в себе формулювання цілей ризику, його впливу на окремі компоненти навчального закладу, визначення кількісного та якісного складу, що входять в систему елементів.

Принцип оптимальності управління встановлює вимогу досягнення цілей управління з мінімальними витратами часу і коштів. З ним нерозривно пов'язаний принцип гнучкості управління, практична реалізація якого дозволяє забезпечити своєчасну адаптацію організації до умов зовнішнього середовища. У ризиковій ситуації як ніколи буває необхідно адаптувати і перебудувувати навчальний заклад чи її окремі елементи у відповідність до вимог зовнішнього або внутрішнього середовища. Іноді тільки таким способом можливо уникнути втрат. До спеціальних принципів ризик-менеджменту можна віднести наступні: принцип лояльності, прогнозування, резервування, мінімізації втрат і максимізації доходів.

Принцип лояльного ставлення до ризиків, який вимагає розглядати ризик як об'єктивний і необхідний чинник діяльності навчального закладу. Відповідно до цього принципу треба не прагнути уникати ризиків, а вміло керувати ними, домагаючись максимальних вигод у ризикових ситуаціях. Принцип прогнозування означає, що з метою підвищення ефективності управління ризиками керівництво має вживати заходів для їх прогнозування. Прогнозування дозволяє заздалегідь підготуватися до негативних явищ і створити необхідні передумови для їх локалізації або нейтралізації. Принцип резервування передбачає створення в організації внутрішніх резервних фондів, які дозволять

у разі потреби пом'якшити важку ситуацію. Засоби таких фондів необхідно використовувати у край напружених ситуаціях, пов'язаних з непередбаченими ризиковими ситуаціями. Принцип мінімізації втрат і максимізації доходів вимагає від ризику раціонально використовувати наявні в розпорядженні навчального закладу ресурси, але прагнути до підвищення доходів за рахунок грамотної реалізації проектів з ризикової складової.

Ризик-менеджмент у навчальному закладі виконує функції, притаманні будь-якій управлінській діяльності (прогнозування (планування), організації, контролю, регулювання, координації та мотивації), але при цьому специфіка їх виконання визначається об'єктом управління.

Прогнозування ризику у навчальному закладі суттєво впливає на прийняття управлінських рішень та являє собою розробку перспективних змін стану об'єкта в цілому та окремих його частин, яке здійснюється за допомогою статистичних (шляхом екстраполяції) та експертних методів (на основі передбачення змін, використовуючи досвід та інтуїцію експертів). Функція організації у ризик-менеджменті являє собою формування та реалізацію програми дій у навчальному закладі, яка спрямована на зменшення ризику на основі визначених правил та процедур, які притаманні конкретному навчальному закладу. Контроль у ризик-менеджменті полягає в перевірці у навчальному закладі робіт зі зменшення ступеня ризику, який потребує аналізу результативності заходів з метою оцінювання ефективності дій. Координація сприятиме забезпеченню єдності об'єкта і суб'єкта управління та полягає в узгодженості дій усіх ланок системи управління ризиком, апарату управління, фахівців та педагогів у навчальному закладі. Функція регулювання у навчальному закладі передбачає вплив на об'єкт управління з метою досягнення стану рівноваги об'єкту управління у випадку відхилення від заданих параметрів. Мотивація в ризик-менеджменті являє собою процес спонукання суб'єктів навчального закладу до зацікавленості в результатах своєї праці.

Поєднання всіх функцій ризик-менеджменту дозволяє характеризувати ризик-менеджмент із позицій процесного підходу в менеджменті як ряд послідовних управлінських дій, які характеризуються наступними основними етапами реалізації: визначення мети ризикованих подій (цілі ризику); діагностика проблеми; визначення можливих ризиків; аналіз ризику; визначення методів впливу на ризик; вибір оптимального методу впливу за умов оцінки порівняльної ефективності; розробка управлінського рішення; ухвалення рішення; безпосередній вплив на ризик; контроль і коригування результатів процесу управління.

Висновки. Узагальнюючи представлені точки зору провідних науковців щодо управління ризиками та враховуючи основні положення теорії управління, маємо можливість зробити висновки, що забезпечення результативного управління навчальним закладом в сучасних умовах неможливо без ефективного управління ризиками. Основними етапами ризик-менеджменту є: визначення мети ризикованих подій; діагностика проблем; визначення можливих ризиків; аналіз ризику; визначення методів впливу на ризик; вибір оптимального методу впливу за умов оцінки порівняльної ефективності; розробка управлінського рішення; ухвалення рішення; безпосередній вплив на ризик; контроль і коригування результатів процесу управління.

Література:

1. Гончаров С.М., Кушнір Н.Б. Тлумачний словник економіста/ За ред. проф. С.М. Гончарова. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 264 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління/ Уклад. Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка В.П. Трошчанського, Ю.П. Сурміна. — К. : НАДУ, 2010. — 810 с.
3. Макарова Н. Риск-менеджмент (методология управления рисками в организации) : учебное пособие / Н. Н. Макарова. — Томск : Изд-во Томского политехнического университета, 2009. — 88 с.
4. Стеченко Д.М., Григорович А.В., Дука А.П. Менеджмент. Словник-довідник: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — Хмельницький : вид-во «Поділля», 2004. — 587 с.
5. 166ASINZS Risk Management Standart4360:1999 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.riskmanagement.com.ua>.

RISK MANAGEMENT AS AN EFFECTIVE TOOL FOR EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT

Chernenko N.M.

Abstract. In the article modern aspects of risk-management and substantiated relevance of its use in education are analyzed.

Specified that existing approaches to varied definition “risk-management” are characterized not sufficiently full as majority considers risk-management as a process of influence on the object of management for the purpose of search possible ways of risk reduction and not preclusion. However, such approach isn't directed to development preventing arrangements about deviation of future risks.

In the article a “risk-management” as complicated is specified, profound and multidimensional definition, because of containing the totality of integrated type administrative actions which are directed to identification, analyze and regulation of risk. In the frame of this approach term “risk administration” is defined as a process of influence on the objects of educational institution by which to ensure the widest coverage range of possible risks, preventing actions, their substantiated consideration under administrative decision making by educational manager and risks prevention.

Analysis of modern scientific works enables to make conclusion that existing approaches and methods of solving certain problem aspects of risk-management as active system of risk administration in educational institution still hasn't generalized in the science of our country. There is exists requirements in creation complex system of risks administration in educational institutes which will take into consideration modern tendencies of economic, political and other processes development in the country.

Established that risk-management is an active tool of educational institution's administration in changeable modern conditions (economic, political instability, informational progress etc.).